

Výroční zpráva za rok 2011

Shrnutí

Úvodní slovo předsedy

Shrnutí

Výroční zpráva Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA) za rok 2011 uvádí přehled činností a výsledků tohoto orgánu za první rok jeho existence. Orgán EBA byl zřízen 1. ledna 2011 v reakci na výzvu k vytvoření integrovanějšího rámce regulace a dohledu v Evropské unii. Společně s vnitrostátními orgány dohledu, dalšími dvěma evropskými orgány dohledu (ESA), tedy orgány EIOPA a ESMA, společným výborem a Evropskou radou pro systémová rizika (ESRB) je Evropský orgán pro bankovníctví součástí nového Evropského systému finančního dohledu (ESFS).

Nařízení, kterým byl Evropský orgán pro bankovníctví zřízen, jej pověřilo širokou škálou úkolů vedle těch, které zdědil po svém předchůdci, Evropském výboru orgánů bankovního dohledu (CEBS). Konečným cílem všech těchto úkolů je zachovat finanční stabilitu, zajistit důvěru ve finanční systém jako celek a poskytnout dostatečnou ochranu zákazníkům finančních služeb.

Evropský orgán pro bankovníctví zahájil svou činnost plným tempem. Jak ve svém úvodu uvedl předseda orgánu, Evropský orgán pro bankovníctví „začal pracovat v dosti náročném a obtížném tržním prostředí a stála před ním řada klíčových problémů, které bylo nutné okamžitě řešit. Nebylo snadné soustředit se na budování nové organizace a současně muset řešit zásadní výzvy týkající se stability bankovního odvětví“.

Priority a činnosti orgánu EBA, které byly stanoveny v jeho pracovním programu na rok 2011, zahrnovaly tři hlavní oblasti: **regulaci, analýzu rizik a provoz** s cílem zřídit funkci orgánu na **ochranu spotřebitelů**.

Při svém úsilí v oblasti regulace zaměřil orgán EBA svou práci na přípravu základů tzv. evropského jednotného souboru pravidel, společného souboru plně harmonizovaných pravidel, která budou závazná a přímo vymahatelná ve všech členských státech EU. Jedná se o rozsáhlý úkol, protože v příštích několika letech bude zapotřebí dokončit více než 100 závazných technických norem a očekává se, že přibližně 40 norem bude vydáno do 1. ledna 2013. Během celého roku 2011 orgán EBA připravoval podmínky pro vývoj několika závazných technických norem v klíčových oblastech, jako je kapitál a likvidita, na základě návrhů Evropské komise týkajících se směrnice/nařízení o kapitálových požadavcích z července 2011 (CRD IV/CRR). Vedle této přípravné práce na závazných normách orgán EBA pokračoval ve vypracovávání návrhů pokynů pro jednotlivé aspekty směrnice o kapitálových požadavcích CRD III, jako je vnitřní řízení, rozšíření a změny pokročilého přístupu k měření (AMA), shromažďování údajů o odměnách, stresový rizikový potenciál a požadavek pro dodatečné riziko selhání a migrace (IRC).

V oblasti analýzy rizik se priority zaměřovaly zejména na významné problémy vyplývající ze zhoršování prostředí finančních trhů v Evropě. Kromě toho pokračoval orgán EBA ve svém pravidelném sledování, posuzování a analyzování rizik a slabých míst v bankovním odvětví EU. Orgán EBA dále zintenzivnil své úsilí o prosazování účinné a efektivní spolupráce mezi vnitrostátními orgány dohledu v oblasti dohledu nad bankovníctvím prostřednictvím práce v oblasti politik a aktivní účasti v kolegiích orgánů dohledu.

Klíčovým prvkem činností týkajících se analýzy rizik v roce 2011 byly zátěžové testy v celé EU prováděné na vzorku 91 bank za pomoci jediného nepříznivého scénáře a jednotné metodiky. Tato akce se ukázala být pro zúčastněné banky velmi silnou motivací, protože přijaly významná opatření s cílem předejít poklesu pod 5% srovnávací práh hlavní kapitálové složky Tier 1 a v prvních čtyřech měsících roku 2011 shromáždily 50 miliard EUR nového kapitálu, aby splnily společně dohodnutou prahovou hodnotu kapitálu. I přes úspěch i z hlediska rozsáhlého zveřejňování a zajištění kvality

nebylo dosaženo hlavního cíle, kterým bylo obnovení důvěry v evropské bankovní odvětví, protože krize státního dluhu se rozšířila do více zemí. Kromě toho mnohé banky v EU, zvláště v zemích postižených problémy, zaznamenaly značné problémy v oblasti financování. Na základě doporučení Mezinárodního měnového fondu a Evropské rady pro systémová rizika navrhl orgán EBA opatření v rámci balíčku dohodnutého na evropské úrovni, s cílem posílit míru kapitalizace bank a povzbudit návrat k uvolněnějším podmínkám na trhu financování. Následně bylo po obezřetném vyhodnocení expozice bank vůči členským státům Evropské unie schváleno formální doporučení, které požadovalo, aby banky do konce června 2012 vytvořily kapitálovou rezervu s cílem dosáhnout ukazatele kapitalizace ve výši 9 % u kapitálu nejvyšší kvality (hlavní kapitál Tier 1).

V oblasti ochrany spotřebitelů orgán EBA zaměřil svou činnost zejména na hypotéky a jiné formy spotřebitelských úvěrů a zkoumal problémy v oblastech, jako jsou úloha zprostředkovatelů úvěru, transparentnost a jasnost předmluvních informací poskytovaných spotřebitelům a posouzení bonity. Při zřízení tří evropských orgánů dohledu byl vytvořen i společný výbor pro pravidelnou spolupráci. Společný výbor často projednával zprávy o posouzení odvětvových a meziodvětvových rizik a případné možnosti politik s ohledem na vývoj trhu. Tyto možnosti politik se týkaly oblastí dohledu nad finančními konglomeráty, účetnictví a auditu, mikrobezpečnostní analýzy meziodvětvového vývoje, rizik a slabých míst finančního systému, opatření v rámci boje proti praní peněz a ochrany spotřebitelů. V roce 2011 byly evropským politickým činitelům předloženy první společné zprávy o rizicích.

A v neposlední řadě hrálo v prvním roce činnosti orgánu zásadní úlohu posilování provozu orgánu EBA a zdokonalování jeho institucionálních funkcí. V roce 2011 dosáhl orgán EBA významného pokroku při sladování svého řízení finančních a lidských zdrojů, postupů zadávání veřejných zakázek, infrastruktury IT a komunikačních činností s požadavky příslušných nařízení EU a s osvědčenými postupy.

Úvodní slovo předsedy

Je mi velkou ctí a potěšením představit první výroční zprávu Evropského orgánu pro bankovníctví (EBA), jež shrnuje činnosti tohoto orgánu za první rok jeho existence.

Zřízení orgánu EBA dne 1. ledna 2011 znamenalo zásadní změnu institucionálního rámce, neboť reagovalo na naléhavý požadavek viditelného pokroku k integrovanějšímu rámci regulace a dohledu v Evropské unii (EU). Předchůdce orgánu EBA, Evropský výbor orgánů bankovního dohledu (CEBS), již vynaložil velké úsilí na větší sblížení, jeho omezený mandát však výboru bránil dosáhnout znatelného dopadu na každodenní praxi vnitrostátních orgánů. Jedním z hlavních nedostatků před zřízením orgánu EBA byla skutečně neschopnost výboru rozhodnout o politických opatřeních v rámci Evropské unie a koordinovat je. A potřeba zásadní změny ve prospěch větší a efektivnější integrace finančních trhů v EU se ještě zvýraznila v době, kdy v Evropě došlo ke vzniku a eskalaci krize.

Nařízení, kterým byl Evropský orgán pro bankovníctví zřízen, jej pověřilo širokou škálou úkolů vedle těch, které zdědil po Evropském výboru orgánů bankovního dohledu. Konečným cílem všech těchto úkolů bylo zachovat finanční stabilitu, zajistit důvěru ve finanční systém jako celek a poskytnout dostatečnou ochranu zákazníkům finančních služeb.

Začali jsme pracovat v dosti náročném a obtížném tržním prostředí a stála před námi řada klíčových problémů, které bylo nutné okamžitě řešit. Nebylo snadné soustředit se na budování nové organizace a současně muset řešit zásadní výzvy týkající se stability bankovního odvětví. Tlak trhu na koordinovaný postup k obnovení důvěry v odolnost bank v EU je stále mimořádně velký. Úplně první výzvou pro nás byl celoevropský zátěžový test, který byl proveden společně s vnitrostátními orgány dohledu s cílem posoudit odolnost velkého vzorku 90 bank v 21 zemích na základě nepříznivého, avšak pravděpodobného scénáře. Zveřejnění výsledků v červenci 2011 zajistilo trhu nebývalou transparentnost a míru zveřejnění (přibližně 3 200 údajů za každou banku), což pomohlo rozptýlit obavy investorů z expozice bank vůči rizikům. Zátěžový test se ukázal být pro zúčastněné banky velmi silnou motivací, protože vynaložily značné úsilí předejít poklesu pod srovnávací práh stanovený pro test (poměr hlavní kapitálové složky Tier 1 a rizikově vážených aktiv vyšší než 5 %) a v prvních čtyřech měsících roku 2011 zvýšily svou hlavní kapitálovou složku Tier 1 o 50 miliard EUR. Zátěžový test byl proveden velmi přísně a díky třem kolům srovnávacího hodnocení dosahoval konzistentních výsledků a provádění dohodnuté metodiky.

Je však čestné přiznat, že v důsledku nárůstu krize státního dluhu v eurozóně se zátěžovému testu nepodařilo obnovit důvěru v odolnost bank v EU. Finanční krize vstoupila do nové fáze v srpnu, kdy rostoucí obavy o udržitelnost veřejného dluhu v některých zemích eurozóny vedly k zásadnímu poklesu prostředků na trhu pro střednědobé a dlouhodobé financování bank. Investoři začali posuzovat sílu evropských bank na základě úvěrového hodnocení států, které jim zajišťují bezpečnostní síť; kapitálová pozice bank byla měřena podle ocenění příslušných státních expozic v tržní hodnotě bez ohledu na subjekt, v jehož účetnictví byla vedena. Hrozila smyčka negativní zpětné vazby: zhoršení státních dluhů vedlo ke snížení zdrojů financování pro banky, což odstartovalo neuspořádaný proces snižování zadluženosti s potenciálním vlivem na vyhlídky růstu a negativními dopady na fiskální pozice států. I v reakci na doporučení Mezinárodního měnového fondu a Evropské rady pro systémová rizika jsme navrhli opatření v rámci balíčku dohodnutého na evropské úrovni, s cílem posílit míru kapitalizace bank a povzbudit návrat k uvolněnějším podmínkám na trhu financování. Po obezřetném vyhodnocení expozice bank ve vztahu k členským státům Evropské unie jsme schválili doporučení, které požadovalo, aby banky do konce června 2012 vytvořily kapitálovou

rezervu s cílem dosáhnout ukazatele kapitalizace ve výši 9 % u kapitálu nejvyšší kvality (hlavní kapitál Tier 1).

V oblasti regulace získal orgán EBA ústřední úlohu při budování tzv. evropského jednotného souboru pravidel, společného souboru plně harmonizovaných pravidel, která budou závazná a přímo vymahatelná ve všech členských státech EU. S rozvojem krize se projekt jednotného souboru pravidel, který zahájila de Larosièrova skupina, ukázal pro posílení a upevnění jednotného trhu ještě nepostradatelnější. Zkušenosti v prvních měsících činnosti orgánu EBA ukázaly, že regulační rámce zemí EU se stále vyznačují velmi významnými rozdíly, což vede k roztržitosti a nerovným podmínkám. Nový regulační rámec k provádění reformy, který schválila skupina G20, nám dává velkou příležitost postoupit v přípravě jednotného souboru pravidel dále. V souladu s návrhem směrnice a nařízení o kapitálových požadavcích – tzv. CRD4 a CRR – jsme zahájili přípravné práce s cílem navrhnout „závazné technické normy“, které budou definovat a upřesňovat obsah evropských právních předpisů skutečně jednotným způsobem prostřednictvím nařízení přímo použitelného na celém jednotném trhu. Jedná se o rozsáhlý úkol, protože v příštích několika letech bude zapotřebí dokončit více než 100 závazných technických norem. Do 1. ledna 2013 by mělo být vydáno přibližně 40 norem. Nejdůležitějšími cíli tohoto prvního souboru norem jsou dokončení technických aspektů definice kapitálu a stanovení režimu pro sledování toho, jak je zaváděn ukazatel krytí likvidity.

Cesta, která je před námi, je stále velmi náročná, jsem však přesvědčen, že při dosahování dalšího pokroku se můžeme opřít o úspěchy tohoto prvního roku práce. Již od prvních měsíců činnosti jsme vskutku přijímali rozhodnutí v oblastech, kde neexistoval žádný konsenzus, a poskytli jsme důkazy o skutečně evropském přístupu. Úspěch nepřichází automaticky. Vyžaduje tvrdé úsilí a vůli mnoha lidí a institucí. A já bych chtěl této příležitosti využít k poděkování všem vnitrostátním orgánům dohledu a členům naší rady orgánů dohledu za jejich trvalou podporu, kterou prokazovali i v dobách, kdy jsme se museli zabývat opravdu kontroverzními otázkami. Práce, kterou jsme odvedli při zátěžovém testu, při našich pravidelných posouzeních rizik a při přípravě návrhů regulačních a prováděcích norem, by nebyla možná bez spolupráce a přínosu odborníků z vnitrostátních orgánů. Jsem pevně přesvědčen, že úspěch Evropského orgánu pro bankovníctví a nového institucionálního rámce do značné míry závisí na naší schopnosti pracovat jako „systém“ ve spojení s vnitrostátními orgány dohledu.